

Wåra
allmogeflickor. :
Efter ett föredrag
wid Södra Wi
folkhögskola för
qwi...

Aldén, Gustaf A.,

78 E Br.

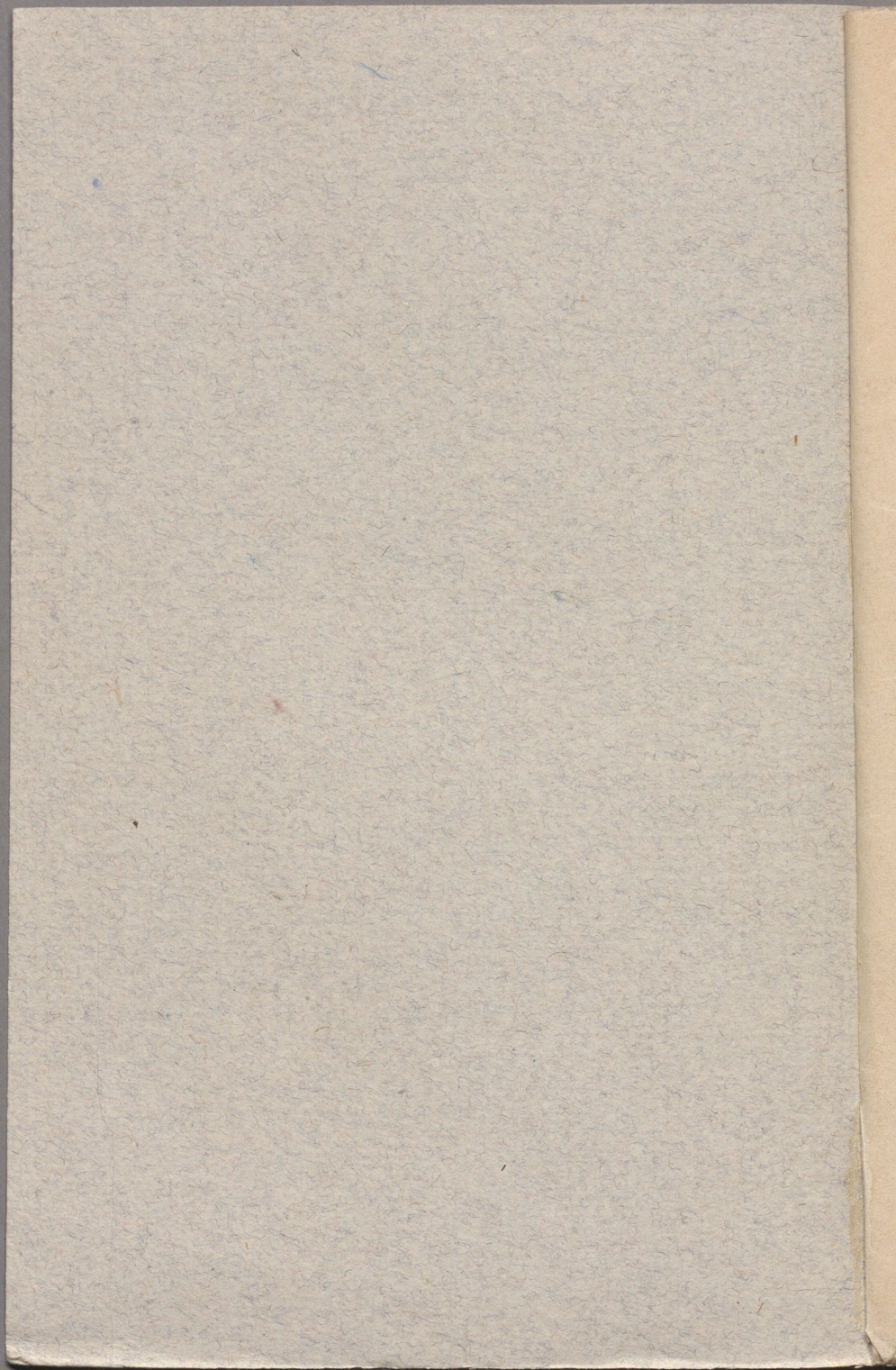

National Library
of Sweden

ALDÉN, G.

Underw.
Folkhögsk.
Sthlm.
(20)

Sthlm 1881

Våra Allmogeflickor.

Af

G. Aldén.

Efter ett föredrag vid Södra Wi folkhögskola för qvinnor.

Aftryck ur Läsning för Folket.

Stockholm, 1881.
Kongl. Boktryckeriet.
B. A. Norstedt & Söner.

Lehrbuch der Mineralogie

von
C. F. C. Müller

Lehrbuch der Mineralogie für die Naturhistorischen Museen

Lehrbuch der Mineralogie für die Naturhistorischen Museen

Verlag von
C. F. C. Müller
in Berlin

Sedan vårt fosterland lemnat den stormaktsställning, det innehade under sjuttonde århundradet och till slut icke endast de lösa polska och tyfska besittningarna, utan äfwen det trogna systerlandet Finland genom swed och wåld ryckts från sin 700-åriga samwårt med den swenska moderstammen, blef det des uppgift att söka sig nya banor för sin utveckling. Den karske kämpen måste aflägga den krigiska rustning, som tarwadades för att göra sig hörd i Europas råd, och nu mera än för ikläda sig den fredliga idrottens arbetsdrägt. Det gälde att verkliggöra Tegnér's maning "att inom Sveriges gräns eröfra Finland åter".

På wetenenskapens, konstens och upptäckternas fält har och Sverige både kunnat och wägat upptaga kampen i fredlig täflan med de större kulturstaterna och i samband härmed har allt jämt fortgått arbetet på den inre utvecklingen, på spridandet af kunskapens och bildningens frön långt ut i de aflägsnaste bygder.

Folkskolan har särskildt under de senaste årtiondena rasst utvecklats sig, och om äfwen här gäller att allt

framgent fortgå på den utstakade banan, äro wi dock inne på en god wäg och kunna med glädje finna, huru äfwen stormakter i den politiska werlden i asseende på folkupplysningen anse sig hafwa åtskilligt att lära af det lilla folket uppe i Norden.

§ Likhet med brödralanden har och Sverige nu i hwarje län söder om Dalelfwen folkhögskolor, der unga män af allmogen kunna erhålla en widgad kunskap om fosterlandet och des inrättningar och winna insigt i de praktiska wärf, som wår tid ålägger mannen så wäl i hans egen hushållning, som i kommunens och det större samhällets tjenst.

"Läsning för Folket" har flere gånger fäst uppmärksamheten på dessa skolor och gifwit prof af deras lärdomar, men det är en sida af den högre folkbildningen, som hittills varit allt för litet uppmärksamrad och det är den, som widkommer hälften af wårt slägte: den swenska qwinnan.

och då hennes uppfostran är af icke mindre wigt för samhället än männens, wilja wi på grund af fleråriga iakttagelser söka wisa, dels på hwilken bildningsgrad swenska allmogeqwinnan besinner sig och dels, när wi lärt känna brifternas på detta område, hwad här är att göra för att bota resworna och uppfylla qwinnans berättigade kraf på upplysning. Wi anse denna fråga för den fosterländska utvecklingen och det framtida Swerige wara af den största betydelse.

I afseende på den första undervisningen är qwinnan ingalunda tillbakafatt, ty så wäl i småskolan som i folkskolan äro flickan och gossjen likställda. Så äfwen i nattwardskolan, der den religiösa kunskapskällan står öppen för alla utan afseende på stånd eller kön. Men sedan widgas utsigterna och ökas tillfällena i högre grad för ynglingen genom folkhögskolor, landbrukskolor, tekniska skolor och slöjdsolor, som i allmänhet mera afse det manliga släktet. Qwinnans undervisning är således inifränkt till elementerna eller grunderna. Det är också hufwudsaken, ty utan grund ingen fast byggnad. Men lika sant är också, att huru god än grunden är, warder aldrig ett färdigt hus, om ej wäggar och tak tillkomma.

Den fortsatta påbyggnaden, uppfostrans utvecklande verksamhet, tillkommer i främsta rummet hemmet och detta särskildt för qwinnan, då hemmet för henne mera än för mannen utgör lifwets medelpunkt. Uppfostran bör hafwa börjat der och sedan gått hand i hand med skolan. Men just då skolan slutat, inträder det wigtigaste skedet, den ålder, då karakteren skall utbildas och hela lifsriktningen bestämmas. Och lycklig den, som då har ett godt hem och en from moder till stöd och vägledning.

Men med allt erkännande af det goda i swenska allmogelifwet och många anmärkningsvärda undantag, är vår erfarenhet dock den, att i de flesta fall modern ej eger den förståndets, och ofta ej den hjertats bildning,

som tarfwas för att fostra warmhertade, dugliga och fosterländskt sinnade qvinnor.

§ hemmets hwardagssyflor blir nog sliedan tidigt inwand: hon får sköta de yngre syffonen, mata småre-aturen, sticka strumpor och wantar, trampa både spol- och spinnwagnen, twätta fat och tallrikar samt gå till handa wid sådd, skörd och tröskning med smärre göromål. Och detta allt är synnerligen godt, ty arbete höfswes alla och icke minst ungdomen och den, som ej wants härwid i unga dagar, blir ofta en lättjefull drönare lifwet igenom. Men om nu sliedan deßutom skulle wilja se i någon annan skolbok än på sin höjd katekesen, finner fadern och ännu mera modern detta mer än onödigt. "Det kan gå an för pojkar, men flickor, hwad skall det tjena till?"

¶ Ur hemmet wälbergadt, händer nog att dottern får mera ledighet från det tyngre och gröfre arbetet, men denna frihet warder ofta till större skada, då intet göres att fylla tomheten i ungdomens själ, der nu fåfänga och behagssjuka gerna passja på att intränga. Och äfwen om handen dagen igenom hwilar på den moderna, men skäligen lönlösa wirkningen, syflar tanken med utseendet och pyntningen till nästa söndag eller gille. Och nattens drömmar kanske swärma kring de orena bilder, en lånad roman eller en rasslande följetong uppkallat. Ty slit själsmördande lektyr förja nog dåliga skribenter och samwetslösa förläggare för att den ej saknas i bondstugorna, ja, snart warder själaspisen på — fattighusen.

¶ Sliedan börjar emellertid finna den jämnåriga ynglingen i arbetströjan och förffinnet för simpel, hon för-

attar den gamla hederliga benämningen "kära mor" och spejar bakom disken och uniformsröcken efter sin tillkommande make. Hon längtar efter att nämnas "fru" och såsom sådan få gå före äfwen de äldre bondhustrurna wid gästabuden.

Och i dessa, ofta till hennes olycka uppfyllda, fåfängliga förhoppningar har hon gerna i moderns oförståndiga omtanke en werksam bundsförwandt. Och dock finnes wäl näppeligen en obehagligare qwinlig företeelse än dessa "half-fruar", med högre samhällsklassers lätt efterapade fel och den ursprungliga okunnigheten och råheten allt jämt qwar, då hela skillnaden från en bondhustru består i en mer eller mindre wanbildad — hattstrålla. Bonden åter gillar ogerna slika förbindelser, af hwilka bankruttmässiga handlande och odugliga "half-herrar" mer än en gång draga fördel, och ofta säger han satiriskt: "qwinfolk äro alltid galna i herretrasor om de så hänga på en fogla-strämma".

Märkligt är, huru mycket af forna tiders widskepelse och wantro ännu mångenstädes finnes qwar uti bygderna, och den som längst widhåller slift är wanligen — wi måste ogerna tillstå det — allmogeqwinnan. Efsom i äldre tider funnos namnen "hera" och "trollpacka", men inga motsvarande benämningar af manligt kön, hwilket tyder på att qwinnorna mest syblade med henliga konster, så wisar vår erfarenhet ännu i dag på samma förhållande. När kringstrykande tattare ej erhålla nog stora almosor och då hota förgöra hofskapen och borttaga drygseeln från mjölboden och mjölkfammaren, så tro qwin-

norna på deras wanmättiga skrämskott och gifwa dem, hwad de begära. Till en ung, ensam hemmawarande moder i norra Småland kom nyligen en tatterfka och spådde barnet allt ondt, om hon ej fick den största sedel och bästa kjortel, som modern egde. Dessa skulle hon bakom ladugården endast signa och sedan återlemnna, men när hustrun sedan såg till, woro både spåqwinnan och sakerna förswunna.

Under hafswandenskapet är den blifwande modern rädd att gå öfwer en graf eller närwara wid slagten, och för den lille nyfödde finnas tjogtals mer eller mindre besynnerliga kurer wid påkommande främpor. Barnet skall för torst widröra en hund eller dricka ur ett snäckskal, bära en tråd om halsen, för att aldrig naken skådas af dåliga qwinners "onda ögon" och äta ett i wofflor inbakadt hufwudkryp för matledan. Sag råfade i somras en qwinna, som ändå war maka åt en kolportör, och hon hade nyss afknackat på en i jorden funnen stenyxa eller "äffa-wigge", som hon sade, en skärwa, stött och gifwit sitt barn för engelska sjukan. Och i en af våra bördigaste trakter finnes i en al ett större hål, hwarigenom sjuka barn ännu före solens uppgång dragas. Sag har der sett qwarlemnade barnlinnen. I samma bygd går ännu i lån ett af en qwiga afstångadt horn, hwarur drickes för hosta och en medelålders qwinna eger en ärfd "nio-bunds" wäffled, som ständigt är ute i bruk, då genom denna filas mjölk åt sjukliga smättingar.

Qwinnor, som ej blifwa gifwa, tros af någon försmädd friare wara "nedsatta" i en stubbe eller ett hål i

en et och andra, som äro särskildt kära i någon, hafwa blifwit detta genom någon mystisk förgörelse. Förlofwade personer, få ej gifwa hwarandra nålar eller eggjärn, ty då skulle uppkomma oenighet i äktenskapet. Rysning får ej afkunnas i nedan eller fastlagstiden, ty då blifwå barnen mörkhyade, o. s. w.

Sant är wisserligen, att mannen mängen gång deltar den söga afundswärda äran att gilla och bruka widfepelsen, men wanligen förrättas underturerna i hans frånvaro af då besläftiga kloka gummor, som lätt öfwerlyga den ömhjertade modern än om det ena, än om det andra underbara strockets werkan, som dock, ty wär, ofta består deri att sjukdomen förwärras i stället för botas, och när man sedan äntligen wänder sig till en riktig läkare, är det redan för sent. Och huru många älsfliga små, som genom moderns oförstånd och wantro offrat sitt unga lif, derom tiger statistiken, men folkliksfännaren tänker derpå med rysning. Här har okunnigheten anstält wida större barnamord än Herodes uti Bethlehem.

Mannens mera betänksamma och förståndsmesfiga natur och den högre kunskap, han wanligen innehar, skyddar honom mera för willorna. Qwinnan åter med sitt warma, känsliga, inätwända lynne är så lätt i fara att fylla själen med det mystiska och widfepliga. Och detta innehåll är ock närmast till hands i nedärjda föreställningar och granqwinnors lärdomar. Man kan knappt förundra sig att hon griper tag i det som finnes. Hon wet icke bättre.

Naturens enklaste lagar äro för henne en oböft gåta. Åffan är en förskräcklig, hämnande andemagt för troll och onda menniskor, solförmörkelsen och kometen äro olycksbådande fiare; flyttfoglarnes egendomliga ljud i höfnatten blir Odins jagt, knäppningarna af insekten i wäggen warder tomtens rörelser. Slita widfsepliga föreställningar kunna förklara, att jag i fjol råkade en rast och annars förståndig hustru, som på fullt allwar påftod sig i barndomen hafwa sett Odin och hans hundar jägande trollqwinorna utefter fogsleden.

Härmed sammanhänger och den lätthet, hwarmed allmogeqwinnan drages in i de brofiga religiösa strömningar, som uppröra vår tid. Qwinnans känsliga och warma sinne har i alla tider varit mera mottagligt för det religiösa än mannens, och för så widt det gäller ett **allwarligt** sökande och tillagnande af religionens härliga skatter, des tröst i lifwet och glädje i döden, är den andliga wäckelsen något, hwaröfwer hwarje tänkande menniska wäl må glädjas. Men då i våra dagar, i enlighet med Skriftens utfago, lustkretsen är fylld med allehanda "främmande lärdomswäder" och jektmakare af hwarjehanda slag söka draga lättledda själar hwar och en till sitt fårahus, då är qwinnan mera än mannen i fara att bortföras från sanningen och wi kunna se, huru till och med så samhällsupplösande och för qwinnan nedjättande läror, som mormonismens, bland okunniga qwinnor wunnit flere anhängare, i synnerhet om des ästgter framburits af yngre män med sagert yttre och swasfande målföre.

Om och, pris ware Försynen, det jedliga tillståndet i våra bygder ej råkat i samma förfall, som i många större städer, har dock statistiken wisat, att de barn, som födas utom äktenskapet äfwen här ty wär tilltagit i antal. Detta tyder på att allt är långt ifrån som det borde vara. Och det ogenerade umgänge, som eger rum mellan ungdom af bägge könen leder lätt till dåliga seder. Wäl är sant, att landets enkla, naiva förtrolighet ej bör mätas efter samma måttstock, som stadens mera förfinade, men kanske i grund och botten mera förskämda wanor, men det slumrande begäret wädes så lätt wid den närgångna förtroligheten på dansgillet eller qwällsmötet, wid knäfsättningarna och samntagen. Hwarje marknad uppenbarar slika opassande förtroligheter, och ännu är det icke alldeles owantligt, att wid bröllophen de ogifta om och halfklädda dela siffkonsång med hwarandra, åtminstone i wissa landskap.

Det ostädade samspråk, som ofta eger rum under arbetet, de grofskorniga qwichheter, som gerna föras till torgs och de slagdängor, som nu trallas i stället för de gamle älfkliga folkwisorna, tillhöra wäl mera mannen, men mer än en qwinna ler deråt och upprepar dem ockjå, i sitt oförstånd, wäl knappt anande att intet widrigare kan höras af äfwen de sagrafte qwinnoläppar. Slika bejmitteliga ting måste i längden ofsära ungmöns själ, förderfwa hennes hjerta och röfwa bort hennes ädlaste klenod: jungfrulighetens smycke. Och det warder för allmogeslickan desto farligare, som hon ej från hemmet eller uppfostran på annat håll eger någon stark jedlig

kraft att med Guds hjälp sätta emot lockelserna. Och kommer hon sedan ut i lifwet, warder hon ett lättfånget byte för de manliga nidingar, som likt wargen gå på rof att mörda ej endast kroppen utan själen, samwetsfriden.

Hos oss gäller ock, hwad kännare af folklifwet hafwa iakttagit i Norge, att om inom de s. t. bättre klaserna qwinnan i sedligt afseende står högre än mannen, så är det twärtom bland allmogen. Här är qwinnan i dubbel mening swagare än hennes manlige life. Det är en sorglig erfarenhet och manar högt och allwarligt på en djup och sedlig förbättring.

Härmed står ock i nära sammanhang den gamla ofreden, att när det blifwande äktenskapet är bestämdt, ja, ofta innan, så anses den äktenkapliga samwaron iaklöft kunna begagnas och detta med föräldrarnes fulla begifwande, då de låta fästmon ända till flere wedor före bröllopet flytta till mannen. Det är ett wanhelgande af äktenskapets heliga betydelse, ett förslappande af den sedliga försynthet, som äfwen trolofwade hafwa att wisa emot hwarandra och förswagar i hög grad styrkan hos samsundsordningens grundpelare: det äkta ståndet.

Och när så qwinnan som husmoder tagit det nya hemmet i besittning, händer nog att ordningens och snygghetens tresna hustomtar på samma gång taga inträde, men ganska ofta inträffar, att den renlighet och yttre hyfsning, som qwinnan gerna lade i dagen som ogift, betydligt minskas hos henne som hustru och mo-

der. Håret hänger i stripor omkring hufwudet, det rena linnet sticker fram från hals och barm, kjortelns trasfransar slå till hwarandra under gående, badning förekommer högst ett par gånger om sommaren och julaston och det är inga ljuswa dofter, som möter mannen wid hans hemkomst från arbetet. Matlagningen sker ofta på samma sätt i enlighet med det gamla betecknande ordspråket: "dålig matmor, som ej kan narra i sitt folk ett låg sopor under året!"

Gerna medgifwes att qwinnans arbeten nu äro både många och beswärliga. Hon har på sin lott wården af bostafen, matlagningen, förfärdigandet af linne och kläder och får desutom deltaga i arbetet på åker, äng och loge. Det omfattande beswäret med en talrik barnskara tillkommer också ofta, men försäkrade mig en hederksam bondhustru: "det kostar lika mycket att hafwa det starkwigt som i ordning omkring sig". Och hwad som i ett hushåll användes till watten, twål och såpa, kan ej föras på förlustkontot.

Der ordning och snusfighet råda i ett hus, dit kommer och wantrefnaden, och mannen frestas att uppsöka sig annan hviloplats, som då manligen blir närmaste krog eller ölstuga.

Gifwet är, att qwinnan under dessa förhållanden ej kan ega någon högre uppfattning af fosterlandet och dess intressen. För henne blir hemmets syflor och förwärf icke blott hufwudsaken, som det bör wara utan, snart sagdt, allt. Som medelåldrig blir hon ofta "närig", att ej säga snål och har sin förnämsta diktan och traf-

tan i att få många skinnfällor, klädningar och kopparfärl, i att ega ett fylldt linneftåp, så att hon kan utrusta barnen med många timliga egodelar. Och denna stråfwan är både naturlig och berättigad, så widt den ej företager allt annat, men faran är just, att hon blott ser på denna sidan af barnens framtid och warder obekymrad om förståndets och hjertats innebörd. Hon inser icke, att mer än fyllda klädkamrar och blankskurade kopparfittlar gäller ett varmt hjerta, ett upplyst förstånd, en wilja, som sätter sitt mål i egen och andras utveckling och förädling, i kärlek till Gud och nästan.

Detta orsakar också, att om hon endast har ett rikt hus, betyder ej så mycket hwar detta är beläget, om i Sverige eller på andra sidan Atlanten. Och huru skall hon wäl kunna ingifwa fosterlandskärlek i unga sinnen! Hon eger den ej själf. Hon har wäl hört talas om det **fattiga** Sverige och dess olägenheter, men om dess härliga förmåner i affende på samsundsordning, lagskipning och medborgerlig frihet wet hon så litet. Och ännu mindre är hennes kannedom om fosterlandets ärofulla minnen, om de män och qwinnor, som här förut lefwat, arbetat, blödt och dött för sig och efterkommandena, som i sin mon stråfwat för att wi ej stå på hedendomens och barbariets ståndpunkt, att wi ej nu på långt när så mycket som förr behöfwat frukta hungernödens och pestens fälor eller krigets härjande förödelse. Och med denna ringa kunskap, huru skall hon likt forntidens mödrar i Sparta och Rom kunna föra sina barn till fosterlandets al-

tare och inwiga dem att älska, vårda och skydda den fädernejord, som hon knappast känner till häradsgränsen?

Wid ett upplopp i det oroliga Paris rusade en förwildad folkhop att tända eld på ett stort bibliotek. Någon fattade en af mordbrännarne i armen med den hejdande frågan: "läre, wet du, hwilken för folkbildningen owärderlig skatt du går att förstöra?" Mannen gaf det sorgliga, tröstlösa swaret: "jag kan icke läsa". Ett slikt hjertegripande uppträde kan näppeligen möta oß i våra bygder, men då det klagas öfwer bristande fosterländskänsla, minskadt swenffinne, måste wi minnas att desja ädla känslor bäst främjas af mödrarna, hwarföre de i främsta rummet tarwa en warm och fosterländsk upplysning, en riktning på det stora och höga i lifwet och icke endast på dagens små lumpna intressen. Det skall genom dem gå igen i kraftige, fosterländske söner, i rassa, warmhertade döttrar, som skola warda vårt land till glädje, ära och wälfignelse från slägte till slägte.

Men hwad skola då så wäl män som qwinnor kunna göra, att vårt lands enkla döttrar kunna få en sådan fosterländsk upplysning?

Swar och en med mera upplysning kan genom exempel, lärdomar, spridandet af **goda** böcker, tidningar och tidskrifter, genom att samla de unga omkring sig söndagsaftnar och vinterqwällar verka för detta mål. Mannen särffildt får ej lägga hinder i vägen för qwinans fostring, ty hon är dock kött af hans kött och ben af hans ben. Hemmet skall ock warda ljufare, warmare

och lärare, om hon kan fatta och förstå hans arbete och sträfmanden, om en god bok på vinteraftonen kan merla om med slöjden, om de bägge utbytande tankar och känslor kunna sfåda in i och fröjda sig åt Guds skapelse. Då skall det blifwa verkligt äkta **maf**ar och icke **omafa** äktenfkap.

Men då nu så ofta inträffar, att denna uppfostran ej kan gifwas i hemmet, måste andra utvägar anlitas för den unga qvinnan. En sådan är att hon någon tid får wistas i ett godt och bildadt hem och der under en god husmoder utwedla sina förmögenheter. Sättet är godt, men dels finnas ej så många bättre hem, som på detta sätt stå öppna för allmogens qvinnor och dels offer en sådan inackordering mera matlagningen och den yttre försiningen. Ja, wi känna förmögna bondslidor, som stadt sig som kammarpigor på herrgårdar för utbildningens skull. Men det är icke kammarpigor, som wi wilja bilda af allmogeslidorna, och om matlagningen ingalunda är omigtig, är dock en verklig själsbildning det främsta, som de behöfwa.

Denna kan ej heller gifwas i de många s. k. slyskolorna i stad och på land. Ty huru nyttig sömnad och wirkning är, warder dock des utöfwande ej mera bildande än hwarje annat arbete t. ex. spinnande, strumpstickning o. d.

Då tillgodoses qvinnans praktiska behof wida bättre i de nyare slöjdsolorna för qvinnor, ty der idkas ej blott sömnad utan många slags arbeten, som warda till stort gagn för framtiden. Men ehuru wi sätta denna

praktiska utbildning ganfka högt och af hjertat beklaga den man, som får en hustru, okunnig i dessa stycken, wilja wi dock på samma gång hafwa en fostran, som direkt tränger till qwinnans själ. Gud har förlänat oss både själ och kropp, han har affett att själen lika wäl skall odlas som kroppens färdighet utwecklas, och skulle något föttas framför, wore det wäl själsbildningen, lika wißt som själen är för mer än kroppen.

Många af våra allmogeflickor hafwa ock insett detta och fått begifwa sig till någon mindre pension i städerna. Ware oss fjerran att klandra dessa skolor, ty för dem de äro affedda må de wara gagneliga nog, men hwad wi bestämndt fasthålla är, att de ej passa bondslidan. Ty dels wänjes hon från hemmets enkla seder, dels, för att ej wara sämre än stadsflickan, frestas hon att esterapa hennes utpyntning och dels är stadswiftelsen wida farligare för en ofonstlad landtsflicka än den, som är wan wid staden från barndomen. Och då underwisningen här ännu allt för mycket affer en mer eller mindre ytlig kunskap i främmande språk, äfwen om modersmålet ej läses rätt eller staswas felfritt, torde näppeligen några franska eller engelska glofor mycket gagna den blifwande bondhustrun, om ej att hwad öfwer wid hemkomsten insför de beundrande förälbrarna och förwänade grannarna.

Andra flickor hafwa begifwit sig till de skolor för bildande af småskolelärarinnor, som upprättats här och hwar, men huru stor bethjelse än dessa för sitt ändamål ega, äro de natuurligen ledna i pedagogiskt intresse att

lära konsten att bibringa småbarn de första grunderna och kunna ej hafwa någon större betydelse för andra än dem, som sedan egna sig åt lärarinnekallet.

Men ännu finnes ett slag af skolor, bildade just för allmogens döttrar och med ändamål att gifwa dessa både en god och värmande kunskap och för hemmet nyttiga färdigheter. Det är de s. k. **folkhögskolorna för qvinnor**. Och då dessa i vår tanke af nu warande uppfostringsanstalter bäst fylla sin uppgift för landsbygdens döttrar, men ej äro tillräckligt kända, wilja wi något utförligare omnämna dem.

När nästan hwarje landsting upprättade en folkhögskola för ynglingar, uppstod synnerligen i Skåne den tanken att på samma sätt förja för flickorna, och en vinterkurs anordnades på twenne ställen med god framgång. Men då dessa skolor ej kunde bära de med dem förenade kostnader, hafwa de för tillfället upphört. Men liksom i Danmark har man äfwen i Sverige kommit till en annan, och enligt vår tanke mera praktisk idé, nämligen att wid de manliga skolorna, som endast fortgå wintertiden, anordna en särskild sommarkurs för unga qvinnor. Ty här finnas passande lokal, lämplig och god undervisningsmateriel, wid folkundervisning wana lärare (naturligtwis biträdda af lärarinnor) och wårdsfolk wana wid inackordering.

Sådana skolor hafwa de senaste åren funnits wid Swilån i Malmöhus län, Tjörn i Bohus län, Södra Wi i Kalmar län, Sjökwik i Örebro län, Liared i Elfsborgs län och i mindre skala wid Bernamo i Sönköpings län.

Några smärre skilfaktigheter kunna förekomma, men i allmänhet äro de ordnade på följande sätt.

Unga, wälfrejdade qwinnor från 15 till 30 år mottagas utan inträdespröfning. Underwisingstiden är 2 $\frac{1}{2}$ å 3 månader, wanligen maj—augusti. Afgiften är från 5 till 12 kronor i månaden på olika ställen, beroende på de anslag, som kunna föresinnas. Eleverna bo i kringliggande gårdar och medtaga samt tillreda sjelfwa sin föda. På ett par ställen har gemensam mat-hållning sunnits.

Underwisingssämnena äro:

Modersmålets läsande och skrifwande; rättstafning; form- och satslära; öfningar i breffskrifning och enkla uppsatser; läsning af våra bästa författare; en kortare kurs i literaturhistoria.

Historia: fäderneslandets öden med fäst afseende på qwinns ställning under olika tider och märkligare qwinnor i Sverige och andra land; fosterländska skaldestycken.

Geografi: nordiska landen och synnerligen Sverige utförligt; de öfriga i sammandrag; resefildringar.

Naturkunnsighet. De wanligaste naturföreteelserna: värmet, ljudet, ljuset, tyngden, elektriciteten och magnetismen. — Enkla kemiska företeelser: jäsning, förrottelse, förbränning o. d. — Werldsbyggnaden och förklaring af almanackan. — De högre djurens och växternas lif, byggnad och ändamål; swampkänedom.

Hälsolära. Menniskokroppens byggnad och förättningar; grunderna för sjukwård och hälsans skyddande; gagneliga och skadliga njutningsmedel.

Hushållslära: praktiskt deltagande i husliga sysslor: bakning, mjölkhushållning, syltning o. d.; dels kunskap om födoämnen, de vanligaste kryddorna i samband med naturkunnigheten.

Handarbeten och sömnad: gröfre och finare linne- och klädsöm; stickning, virkning, hwitbroderi, broderi på säck- och jutewäf i enkla nordiska mönster; märkning och och textning af märkbokstäfwer. — På några ställen frihandstickning.

Desutom **räkning, wälstrifning, enklare bokföring** för husmödrar på landet samt **sång**.

Förmiddagarne hafwa användts till läsning och eftermiddagarne mest till handaslöjd och hushållsysslor. Samtidigt med handarbetet har förekommit uppläsning ur goda författares arbeten såsom: Runeberg, Tegnéer, Wallin, Fredrika Bremer, Lea m. fl.

Som skolan är belägen på landsbygden, ryckas ej de unga qvinnorna från deras enkla lefnadswanor, och det allvarliga arbetet dagen igenom lemnar föga tid till själfånga tankar. Genom morgon- och aftonbönerna och undervisningen i allmänhet riktas deras tankar på religionen och de gudomliga sanningar.

Af läroämnen kräfwer modersmålet mesta tiden, då synnerlig omsorg nedlägges att lära eleverna fatta, värdera och älska de skatter. Och hwilken praktisk betydelse för bresskrifning o. d. detta har torde ej behöfwa påpekas.

I naturkunnigheten ledes den unga qvinnan att betrakta Guds underbara skapelse och på samma gång

göra sig den till nytta. I hälsoläran betonas den för qvinnan så wigtiga kunskapen om kroppen och wården af sjuka. Och dessa båda ämnen rensa bort hela hopar af fördomar och widspelsse.

Genom handarbetena, hushållsläran, räkningen och de öfriga praktiska ämnena får qvinnan en mängd nyttiga lärdomar för hemmets ordnande och förskönande, på samma gång arbetets ära och wälsignelse praktiskt ådagaläggas.

Men själen i undervisningen är dock enligt wår tanke historien, och att frammana fosterlandets store män och qvinnor höjer mer än något annat blicken från det lumpna och småaktiga i werlden. Genom historien, högstämde dikter, affjungandet af fosterländska sånger, skildringar ur fäderneslandets natur och folklif wäckes känslan af wördnad och kärlek till fosterlandet, och ungdomens själ wärmes af och eldas till det sanna, goda och ädla i lifwet. Och allmogeqvinnan är i högre grad än ynglingen mottaglig här för. Hon är det mjuka waret, hwars wärde det beror af den stämpel det skall erhålla. Och wi hafwa ej sett något mera rörande än den smärta hwarmed de unga qvinnorna wid årskursens afflutning skiljas från hwarandra, lärarinnan och lärarne.

Men liksom folkskolan i sitt upphof, så mötas äfwen dessa skolor af likgiltighet hos många och icke minst hos dem, för hwilkas upplysning de äro affsedda. Man tycker det kostar och det är nog sant. Men huru mycket offra ej andra samhällsklasser för sina döttrar! Bonden kan i de flesta fall offra 75 à 100 kronor för

sin dotter och skulle äfwen hemgiften blifwa så mycket mindre, skall hvarken hon eller hennes blifwande man ängra utgiften. Amerikas store fosterlandswän Benjamin Franklin wiste ingen säkrare bank för besparingarne än hufwudet: deß kapital gäfwö bästa räntan.

Och skulle dessa skolor förefalla mången alltför nya, så skattar ingen högre än wi en klot betänksamhet wid nya föremål. Men är saken endast god, finnes intet skäl att klandra deß unga ursprung. Allt, äfwen det bästa, har en gång varit nytt och skulle wi endast hållit wid det gamla, skulle wi ännu som våra förfäder begagna slintknifwar och stenyxor, ja, dyrka Odin och bruka menniskooffer.

Och der det gäller att rikta kunskapens och ljusets wapen mot okunnighetens, fördomarnes och widskypelens råa makter, der målet är en warm, huslig och fosterländsk anda i de swenska hemmen, der sträfbandet är att stålsätta den swaga unga qwinnan mot lifwets frestelser, der kunna wi omöjligen finna annat än saken är god och wärd fosterlandswännens fulla gillande och uppmuntran.

Må blott bygdens unga qwinnor och deras målsmän inse wigten af denna fostran! Då skola för wisso ej saknas qwinnor och män, som wilja i anda och kraft frambära kunskapens häfwor och låta bildningens ljus strömma ut till de aflägsnaste trakter.

Saken är i sanning behjertanswärd: det gäller dem, som skola fostra det kommande Sverige, det gäller

wårt folks framtida wälgång och lycka, fosterlandets
ära och anseende. Och af jordiska ting finnes intet
högre än dessa.

---

most noble families of the kingdom
in the year 1762 at the time of
the great earthquake

The following is a list of the
names of the persons who were
killed in the earthquake of 1762

1. Don Juan de los Rios
2. Don Juan de los Rios
3. Don Juan de los Rios

4. Don Juan de los Rios
5. Don Juan de los Rios
6. Don Juan de los Rios

7. Don Juan de los Rios
8. Don Juan de los Rios
9. Don Juan de los Rios

10. Don Juan de los Rios
11. Don Juan de los Rios
12. Don Juan de los Rios

13. Don Juan de los Rios
14. Don Juan de los Rios
15. Don Juan de los Rios

100
100
100

